

Goede Vrijdag

Naam

In de naam Goede Vrijdag is 'goed' een vertaling van het Latijnse *sanctus* (= heilig). De dag wordt in sommige streken Heilige Vrijdag genoemd. De dag is goed voor wie gelooft in het heilzaam effect van het lijden en sterven van Jezus. In de Oosters Orthodoxe Kerk wordt deze dag ook wel Kruispassen genoemd, ter onderscheiding van Opstandingspassen. In het Duits heet de dag Karfreitag (naar het oud Hoogduits *kara* = klacht, verdriet), Stille Vrijdag of Hoge Vrijdag.

1

Hans Memling (circa 1430-1494), *Taferelen uit de Passie van Christus*, olieverf op eikenhouten paneel, 57x92 cm, 1470-71, Turijn: Galleria Sabauda.

Memling verwerkte alle passages uit de passie in één schilderij, en voegde de opstanding toe. In totaal zijn er 23 taferelen te zien. De biddende mensen in de onderste hoeken zijn waarschijnlijk opdrachtgever Tommaso Portinari en zijn vrouw. Het verhaal begint linksonder met de intocht in Jeruzalem, slingert door de stad naar de tuin van Gethsemane (linksonder), vervolgt in het centrale deel (voorgeleiding aan Pilatus, geseling), en slingert de stad weer uit naar de kruisiging op de heuvel achter de stad.

Achtereenvolgens is te zien: Intocht in Jeruzalem; Jezus verjaagt de geldwisselaars uit de tempel; het verraad van Judas; het laatste avondmaal; gebed in de tuin van Gethsemane terwijl de leerlingen slapen; Jezus wordt gevangengenomen door de Romeinen en Petrus hakt het oor af van een van de aanvallers; Petrus verloochent Jezus driemaal, nog voor de haan kraait; Jezus voor Pilatus; de uitgekledede Jezus wordt gegeseld; tweede verhoor door Pilatus; Jezus ontvangt de doornenkroon en de purperen mantel, ter bespottung van zijn status als koning der Joden; Ecce homo (ziet de mens); timmerlieden maken een kruis; kruisdraging - Jezus struikelt, Simon van Cyrene helpt hem met het kruis; Jezus wordt aan het kruis genageld; Jezus aan het kruis, tussen twee misdadigers, op de heuvel Golgotha; Jezus wordt van het kruis gehaald; graflegging; Jezus *in limbo* (in het vorgeborchte); opstanding uit het graf - de soldaten merken niets, ze slapen; *noli me tangere* (raak me niet aan) - ontmoeting met Maria Magdalena; gang naar Emmaüs; en de verschijning aan de leerlingen bij het Meer van Galilea.

Bijbelse achtergrond

In vieringen wordt het verhaal van de laatste dag van Jezus gelezen: gevangenneming (Mattheüs 26:47-56; Marcus 14:43-52; Lucas 22:47-53; Johannes 18:1-11), verhoring door de Hoge Raad (Mattheüs 26:57-68; Marcus 14:53-65; Lucas 22:63-71; Johannes 18:12-27), overgave aan de Romeinse gouverneur Pilatus, bespottung en ter dood veroordeling (Mattheüs 27:1-2 en 11-30; Marcus 15:1-19; Lucas 23:1-5 en 13-25; Johannes 18:28-19:16), gang naar Golgotha en kruisiging

(Mattheüs 27:31-56; Marcus 15:20-41; Lucas 23:26-49; Johannes 19:17-36), en sterven op het negende uur (Mattheüs 27:46; Marcus 15:34; Lucas 23:44) op de dag voor de sabbath (Mattheüs 27:62; Marcus 15:42; Lucas 23:54; Johannes 19:31).

Historische achtergrond

In de eerste eeuwen kwamen de christenen nog niet bijeen voor een speciale viering op de Goede Vrijdag. Wel vastten ze op deze dag¹ en op de Stille Zaterdag ter gedachtenis aan Jezus' dood. In de Paaswake lazen ze het verhaal over Jezus' lijden en kruisdood. In de vierde eeuw waren er de eerste liturgische vieringen op de vrijdag: er werden nachtwaken gehouden en hier en daar waren er ook kerkdiensten vanaf het negende uur tot in de avond. Bij de kerkelijke vormgeving werd de gemeente te Jeruzalem tot voorbeeld genomen: bij het 'hanengekraai' - dus nog in het donker van de nacht - begon hier een processie naar Gethsemane, waar het verhaal over de gevangenneming werd gelezen. Vandaar ging men terug naar Jeruzalem, bereikte de stad in de ochtendschemering en kwam bijeen in de Kerk van het Kruis. Hier luisterden de gelovigen naar het verhaal over het verhoor voor Pilatus en naar een preek van de bisschop. Omstreeks het tweede uur - ongeveer acht uur - begon de verering van de kruisrelikwie op Golgotha. Dit duurde tot het zesde uur. De bisschop

hield het 'heilige hout' vast, de gemeenteleden liepen er langs, raakten het kruis met het voorhoofd aan en kusten het. Van het zesde tot het negende uur vond 'voor het kruis' een woorddienst met lezingen, gebeden en liederen plaats. Daarna gingen de gemeenteleden naar de Opstandingskerk en luisterden naar het verhaal over de graflegging van Jezus.²

In de westerse kerk werd vanaf de zevende eeuw een liturgische viering op Goede Vrijdag gebruikelijk, waarin woorddienst³ en communie⁴ gecombineerd waren. Een bijzonder gewicht kreeg daarbij de plechtige voorbede, vooral voor degenen die lijden. In de Middeleeuwen kreeg de kruisverering een plaats. Terwijl de gelovigen het kruis vereerden, zong het koor het 'beklag van God' (*improperia*).⁵ Het heeft de vorm van een vraag- en antwoordgezang. God beklagt zich erover dat zijn volk ondankbaar is, terwijl hij het uit Egypte heeft geleid en het gevoed heeft met manna gedurende de veertigjarige tocht door de woestijn. Het koor antwoordt met een bede tot God.⁶

¹ In de Rooms Katholieke Kerk is de Goede Vrijdag nog altijd officieel een verplichte vastendag. Zo meldde de Nederlandse bisschoppenconferentie in 1989: 'Wij bepalen dat Aswoensdag en Goede vrijdag dagen van verplichte vasten en onthouding in spijs en drank zijn en dat verder het bepalen van de wijze van de beoefening van Boete en onthouding aan het eigen geweten en initiatief van de gelovigen wordt overgelaten.'

² Karl-Heinrich Bieritz, *Het kerkelijk jaar. Christelijke feestdagen vroeger en nu*, Amsterdam: Prometheus 1995, 114.

³ Liturgische bijeenkomst waarin de lezing en de uitleg van de Bijbel centraal staan.

⁴ Het woord communie is afgeleid van het Latijnse woord *communio*, dat 'gemeenschap' betekent. Het brood en de wijn in de viering verwijzen naar gemeenschap met lichaam en bloed van Jezus Christus. De communie is een belangrijk onderdeel van de mis (eucharistieviering) in de Rooms Katholieke Kerk.

⁵ Improperia = verwijten.

⁶ Sommigen denken dat het Beklag van God is ontstaan ten tijde van Ignatius van Antiochie († 110), Johannes Chrysostomos (circa 345-407) en Augustinus (354-430). In die tijd heerste er een klimaat van anti-judaïsme, waarin het joodse volk werd verguisd, vanwege de vermeende moord op Christus. Anderen denken dat de *Improperia* zijn ontstaan in de negende eeuw. Het Beklag van God wordt door het Overlegorgaan tussen Joden en Christenen (OJEC) in Nederland geïnterpreteerd als een uiting die opgeroepen heeft tot antisemitisme. In

Avondmaal op Goede Vrijdag?

Een eigen liturgische vorm voor een viering op de Goede Vrijdag ontstond in de vierde eeuw. De Goede Vrijdag werd beleefd als een dag van strenge vasten. De kerkdienst op Goede Vrijdag noemde men een a-liturgische dienst, omdat er geen avondmaal / eucharistie was. In de zevende eeuw wilden gemeenteleden ook op Goede Vrijdag de communie ontvangen. De woorddienst werd verbonden met de communieviering (geen eucharistieviering): het brood dat bewaard was van de vorige dag (Witte Donderdag), werd dan uitgedeeld. In de Rooms Katholieke Kerk vindt nog altijd op Goede Vrijdag geen consecratie⁷ plaats. Gelovigen die dat willen, ontvangen de hostie die in de Witte Donderdagviering is gewijd.

In de Nederlandse kerken van de Reformatie behoorde de Goede Vrijdag niet tot de kerkelijke feesten en gedenkdagen. De Nationale Synode van Dordrecht besliste in 1578 nog in deze zin. Pas in de kerkerde van Utrecht uit 1612 wordt de Goede Vrijdag een kerkelijke gedenkdag genoemd. De eerste avondmaalsviering op Goede Vrijdag was waarschijnlijk op 6 april 1798. Enkele christenen in Delft, die elkaar gevonden hadden in het genootschap *Christum Sacrum*, vierden bij een van hen thuis het avondmaal. Kennelijk wilden meer gemeenteleden het avondmaal op de Goede Vrijdag vieren, want kort daarop werd deze dag een kerkelijke gedenkdag. In 1817 schreef de synode van de Nederduitsch Hervormde Kerk het houden van een godsdienstoefening voor. Aan het verzoek op die dag ook het avondmaal te mogen vieren, kwam de synode niet tegemoet. Dat deed ze pas in 1853.

In de tweede helft van de negentiende eeuw burgerde de viering van het avondmaal op de Goede Vrijdag in veel hervormde gemeenten in. De viering kreeg hiermee het karakter van een dodenmaal. Gemeenteleden kwamen bijeen om het tragische, onschuldige en voorbeeldige lijden van Jezus op zich in te laten werken. Sommigen van hen gingen alleen op die dag naar de kerk en de rest van het jaar niet. Gemeenteleden die op Palmzondag openbare belijdenis van het geloof hadden afgelegd, gingen meestal op de Goede Vrijdag voor het eerst aan het avondmaal.

Byzantijnse en Slavische traditie

De Goede Vrijdag begint in de Byzantijnse en Slavische traditie in de regel om twee uur in de nacht met een viering waarin twaalf gedeelten uit de evangeliën gezongen worden en die daarom in de volksmond 'de twaalf evangeliën' heet. De officiële benaming is 'Akoluthia⁸ van het heilige lijden.' De lezingen worden gevolgd door lyrische klaagzangen en overwegingen van de gelovigen. Hoogtepunt is het binnendragen van een kruis en de kruisverering. De volgende viering is op vrijdagmorgen. Het Christusbeeld wordt van het kruis afgenomen en in een witte doek gehuld. In

het Beklag komt het joodse volk immers uitsluitend in negatieve gedaante voor. Het is volgens het OJEC dan ook vaak aanleiding geweest voor pogroms. In 1999 maakte het OJEC bezwaar tegen het opnemen van het Beklag Gods in het Dienstboek van de protestantse Samen-op-Weg-kerken. Tegenover het OJEC stellen anderen in het Beklag een uiting gezien kan worden van het besef dat allen geconfronteerd worden met zowel de schuld die zij dragen aan het oprichten van het kruis als het heil dat dit kruis hun brengt. De kruismeditatie is volgens die visie een daad 'van schuldbelijdenis, toewijding en van hoop die door de voorafgaande lezingen en gebeden wordt opgeroepen' (Hans Utyenbogaardt, Wim Kloppenburg & Henk Vreekamp, *Kruismeditatie en Beklag Gods in liturgie en leerhuis*. Werkboekjes voor de Eredienst 15, Zoetermeer: Boekencentrum 1999, 12). Het Beklag van God is op zich niet antisemitisch, maar draagt wel elementen in zich die voor antisemitisme misbruikt kunnen worden.

⁷ De consecratie is de mysterieuze gebeurtenis in de eucharistie waardoor volgens de rooms-katholieke geloofsovertuiging brood en wijn worden veranderd in het lichaam en bloed van Jezus Christus. Tijdens de consecratie citeert de priester wat volgens de evangelisten Jezus zei bij het breken van het brood tijdens zijn laatste maaltijd met zijn leerlingen: '*hoc est enim corpus meum*' (dit is mijn lichaam), en bij het aanreiken van de wijn: '*hic est enim calix sanguinis mei novi et aeterni testamenti (mysterium fidei) qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum*' (dit is de kelk van mijn bloed, van het nieuwe- en altijd durende verbond, (mysterie van het geloof) dat voor u en velen wordt vergoten tot vergeving van de zonden).

⁸ Orde van dienst, dat wil zeggen het samenstel van veranderlijke en vaste teksten voor een bepaalde liturgische viering.

het aansluitende vesper (avondgebed) in de namiddag wordt in een processie een doek waarop de afbeelding van de gestorven Christus is geborduurd de kerk ingedragen en in het midden neergelegd. Dit *epitaphios* (ook wel *plasztchanica* genoemd) blijft daar tot het Paasfeest als plaats waar de gelovigen de in het graf gelegde Christus vereren ondermeer door er bloemen op te leggen.

4

Epitaphios gemaakt in opdracht van Dmitry Shemyaka voor het Yurievklooster van Novgorod , 1444 of 1449: The Novgorod State United Museum Reserve.

Theodosia Poulpos, *Epitaphios*, 1599, Athene: Benaki Museum.

Kruisverering

Een belangrijk onderdeel in de rooms-katholieke viering op Goede Vrijdag is de kruisverering. Deze ceremonie vindt haar oorsprong in Jeruzalem. Aetheria, de pelgrim van Bordeaux (385) schreef: 'Het ware kruis van de Heer, dat door de H. Helena gevonden was, werd op Goede Vrijdag door allen vereerd. Het kruis werd op een tafel gelegd, waarachter de bisschop gezeten was, die zijn handen op het bovenende van het kostbare relikwie legde.' Vanuit Jeruzalem verspreidde het gebruik zich naar Constantinopel en naar die steden van het Byzantijnse rijk, waar men - naar men geloofde - een deel van het kruis bezat. Paus Sergius I († 701), een Byzantijn van geboorte, voerde in de zevende eeuw de plechtigheid in Rome in.⁹ Sinds de negende eeuw is het gebruik bekend om ook in kerken waar geen kruisrelikwieën bewaard werden kruis te vereren.

De kruisceremonie gebeurt in twee verschillende vormen. Bij de eerste wordt een omhuld kruis naar het altaar gedragen. De priester neemt het daar in ontvangst, onthult het bovenste deel, tilt het omhoog en zingt: 'Zie het hout van het kruis waaraan de verlosser van de wereld hing'. Allen antwoorden: 'Komt, laten wij aanbidden.' Daarna knielen allen behalve de priester en is er een korte aanbidding in stilte. Vervolgens onthult de priester op dezelfde manier de rechterbalk van het kruis en tenslotte het hele kruis. Daarna legt hij het in de altaarruimte of op een andere geschikte plaats neer of overhandigt het aan twee acolieten¹⁰ die het vasthouden. Nu begint de verering van het kruis: de gelovigen trekken langs het kruis en vereren het door een kniebuiging og

⁹ Nog altijd viert de paus Goede Vrijdag in de kerk van het Heilige Kruis te Rome, waar - naar men gelooft - grote kruisrelikwieën en enige van Golgotha afkomstige grond worden bewaard.

¹⁰ Misdienaren.

een ander teken van verering (bijvoorbeeld een kus. Daarna zingt het koor het Beklag van God of een ander gezang

Bij de tweede vorm wordt het altaarkruis in processie door de priester of diaken de kerk binnengedragen, begeleid door acolieten die kandelaars met brandende kaarsen dragen. Op verschillende momenten wordt het kruis tijdens de processie ter aanbidding omhoog geheven. Tot slot wordt het kruis bij de ingang van het priesterkoor geplaatst, tussen de kandelaars.

Op de kruisvertoning volgt de kruisverering. Daarbij is het de bedoeling dat alle aanwezigen langs het kruis lopen en dit vereren met een kniebuiging of, waar dit gebruikelijk is, een kus. Als vanwege het grote aantal aanwezigen niet iedereen naar voren kan komen, gaat de priester op een gegeven moment met het kruis voor het altaar staan, waarbij hij het ter aanbidding korte tijd opheft. Aan het einde van de kruisverering wordt het kruis op zijn gebruikelijke plaats op het altaar geplaatst.

6

Kruiswegstatie

In en rondom veel rooms-katholieke kerken kun je kruiswegstaties zien. De kruisweg (*Via Crucis* of *Via Dolorosa*) verbeeldt de weg die Jezus met het kruis op zijn schouders naar Golgotha liep. De staties¹¹ zijn halteplaatsen die de lijdensweg van Jezus markeren. De gelovige loopt van statie naar statie om het lijden en de dood van Jezus te herdenken.

De voorstellingen van de 14 kruiswegstaties zijn:

- I Jezus wordt ter dood veroordeeld
- II Jezus neemt het kruis op zijn schouders
- III Jezus valt voor de eerste maal onder het kruis
- IV Jezus ontmoet zijn moeder
- V Simon van Cyrene helpt Jezus het kruis te dragen
- VI Veronica droogt het aangezicht van Jezus af
- VII Jezus valt voor de tweede maal
- VIII Jezus troost de wenende vrouwen

¹¹ Het woord statie komt van het Latijnse woord *statio* (= ik sta) en duidt op een plek waar stil werd gestaan - te vergelijken dus met station. Kruiswegstaties zijn sinds de zestiende eeuw te zien langs de Via Dolorosa in Jeruzalem, een bekende route voor pelgrims.

- IX Jezus valt voor de derde maal
- X Jezus wordt van Zijn klederen beroofd
- XI Jezus wordt aan het kruis genageld
- XII Jezus sterft aan het kruis
- XIII Jezus wordt van het kruis afgenomen
- XIV Jezus wordt in het graf gelegd

Het gebruik om symbolisch de weg af te leggen die Jezus op zijn sterfdag ging en daarbij zijn lijden onder gebed of gezang te overwegen, stamt uit de late Middeleeuwen en vindt zijn oorsprong in Jeruzalem. Daar bezochten pelgrims de feitelijke historische plaatsen, zoals die beschreven waren in de lijdensverhalen van het Nieuwe Testament en in andere overleveringen.

7

Han Bijvoet (1897-1975), *Eerste en veertiende kruiswegstatie*, Haarlem: kathedrale basiliek Sint Bavo. De kruiswegstaties van Bijvoet waren in de vorm van tegels met in totaal acht kleuren. De tegels zijn vervaardigd in tegelfabriek De Porceleyne Fles te Delft. De eerste kruiswegstatie werd vervaardigd in 1926, de veertiende in 1940

Passiespelen en boetprocessies

Vroeg in de geschiedenis van de kerk stond in de viering van Goede Vrijdag de symbolische betekenis van de dag centraal. In de beleving van de middeleeuwse christenen kwam echter langzaam maar zeker de herdenking van de historische gebeurtenissen op de sterfdag van Jezus centraal te staan. Dat leidde tot buitenliturgische passiespelen en boetprocessies, die vooral in Zuid-Europa nog altijd een belangrijke plaats innemen.

Een passiespel is een soort toneelvoorstelling over het lijden van Jezus voor en tijdens de kruisiging. Meestal zijn de spelers plaatselijke amateurs die vaak jarenlang met hun hele gezin meedoen. Bekend in Nederland zijn de passiespelen die om de vijf jaar in het openluchttheater van Tegelen worden opgevoerd. Het passiespel is van oorsprong een uit de Middeleeuwen stammend

mysterieospel. Deze spelen waren een in de volkstaal gespeelde populaire vorm van de kerkelijke vieringen rond Goede Vrijdag en Pasen. Het gebruik duurde voort tot in de zestiende eeuw. In de zeventiende eeuw leefde de traditie weer op, eerst in het Duitse Oberammergau. Dit vond navolging in andere Europese landen als Oostenrijk, Frankrijk, België en Nederland.

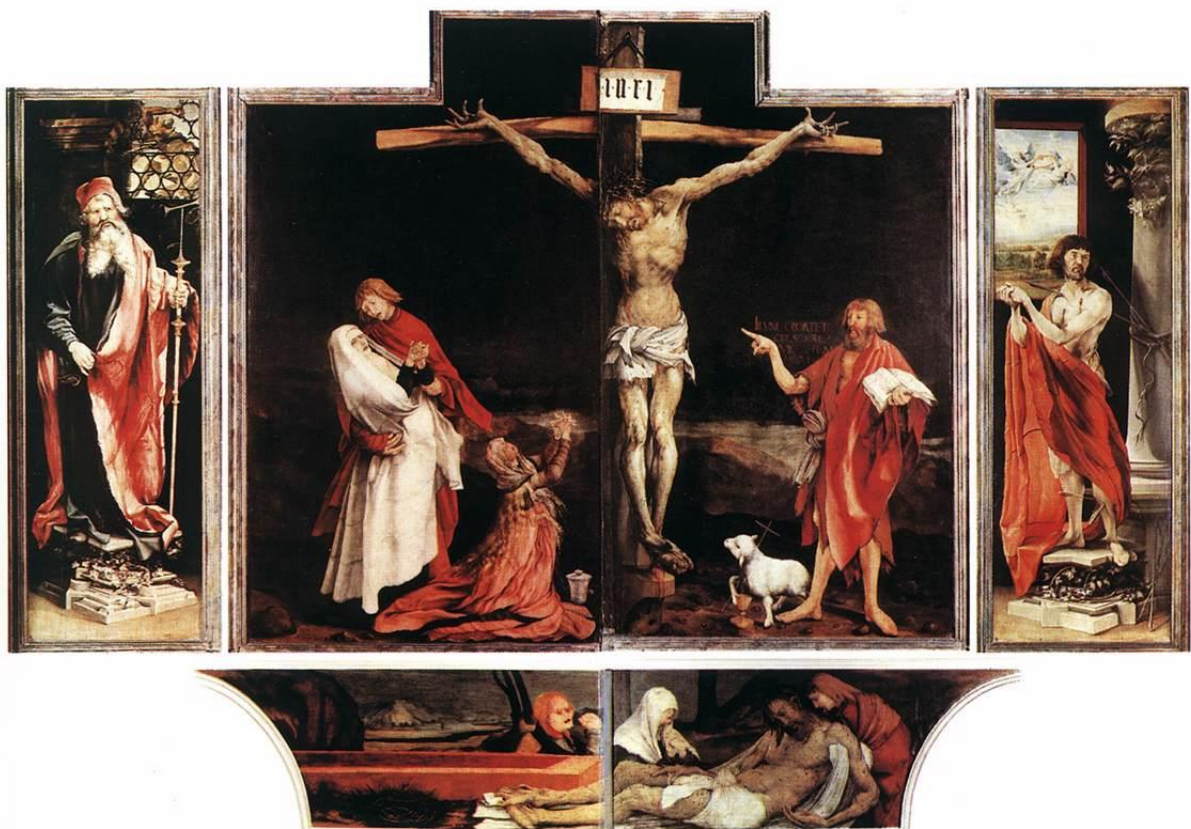

Een boeteprocessie is een processie die erop gericht is om het lijden van Christus te gedenken en om zelf boete te doen. Het gebeuren stamt uit de zeventiende eeuw. Paters Kapucijnen besloten in 1644 een processie in te richten om oorlog en pest te weren. Ze stichtten een vereniging, de Sodaliteit, die door de toenmalige bisschop in 1646 werd erkend. Datzelfde jaar namen de leden zelf deel als boetelingen met pijlen en 18 zware kruisen. Op het eind van de zeventiende eeuw breidde Sodaliteit de processie uit met spreekkoren en groepen

die belangrijke Bijbelverhalen illustreren. De boetelingen, achteraan in de processie, werden voorafgegaan door een Christusfiguur, die een kruis van 40 kilo droeg. Hiermee meenden ze gevolg te geven aan zijn woorden: 'Wie mij liefheeft, neemt zijn kruis op en volg me.'

Momenteel zijn er vooral in Zuid Europa omvangrijke boeteprocessies in de Goede Week. De processiegangers dragen kruisen mee of zware beelden/beeldgroepen die het lijden van Christus en dat van zijn moeder Maria uitbeelden, zij geselen zichzelf of gaan blootsvoets in boetekledij.

© Leen den Besten, Zevenaar 29 maart 2011.

Matthias Grünewald (1475/1480-1528), *Isenheimer altaar*, 1506-1515, middendeel 269 x 307 cm; zijpanelen 232 cm x 75 cm; de predella 76 cm x 340 cm, Colmar: Musée d'Untertinden.

Op het rechterpaneel de heilige Sebastiaan (de martelaar), op het linkerpaneel de heilige Antonius (de kluisenaar). Op het middenpaneel links, in het wit, Maria, gesteund door de evangelist Johannes. Voor hen, geknield Maria Magdalena; rechts staat Johannes de Doper, die een tekst lijkt uit te spreken: Hij moet groter worden, ik kleiner (Joh. 3:30). Het verminkte lichaam van Jezus is veel gruwelijker uitgebeeld dan destijds gebruikelijk was. Het bloed van het lam wordt in een kelk opgevangen: ter latere consumptie, zou je haast denken. De weerzinwekkende zweren op Jezus' lichaam zijn gelijk aan de wonden die werden veroorzaakt door een ziekte die in de late Middeleeuwen in West-Europa veel voorkwam. Deze werd veroorzaakt door bedorven gerst. Het lichaam teerde erdoor weg en er trad gangreen op in de handen en voeten. Dit altaar stond oorspronkelijk op een ziekenzaal in een ziekenhuis, als zoveel belangrijke altaarstukken in die tijd, ter bemoediging van de zieken en stervenden. Onder het tweede en derde panel zien we een horizontale voorstelling van de beweging en graflegging van Jezus in de predella (het voetstuk). Drie figuren uit het donkere paneel van de kruisiging, namelijk Johannes, Maria en Maria Magdalena, staan wenend en met grote tederheid om het dode lichaam heen.

Beklag van God - rooms-katholieke versie

Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Omdat Ik u uit het land van Egypte heb gevoerd:
hebt gij voor uw Verlosser een Kruis bereid
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Heilige God, Heilige Sterke, Heilige Onsterfelijke,
ontferm U over ons.

Omdat Ik u gedurende veertig jaren
door de woestijn heb geleid, met manna
gespijzigd, en een heerlijk land binnengeleid:
hebt gij voor uw Verlosser een Kruis bereid
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan, of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Heilige God, Heilige Sterke, Heilige Onsterfelijke,
ontferm U over ons.

Wat meer had Ik voor u moeten doen dat Ik niet gedaan heb
Ik immers heb u gepland als mijn allerschoonste wijngaard:
en gij zijt Mij zeer bitter geworden:
want met azijn hebt gij mijn dorst gelest en
met een lans hebt gij de zijde van uw Verlosser doorboord.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan, of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Heilige God, Heilige Sterke, Heilige Onsterfelijke,
ontferm U over ons.

Ik heb om u Egypte en zijn eerstgeborenen gegeseld:
en gij hebt Mij gegeseld en overgeleverd.
hebt gij voor uw Verlosser een Kruis bereid
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb u uit Egypte gevoerd en Pharao in de Rode Zee verdrongen:
en gij hebt Mij overgeleverd aan de hogepriesters.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb voor u de zee geopend:
en gij hebt met een lans mijn zijde geopend.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik ben voor u uitgegaan in de wolkkolom:
en gij hebt Mij naar het rechtshuis van Pilatus gevoerd.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb u in de woestijn met manna gespijzigd:
en gij hebt Mij met vuist en gesel geslagen.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb u gelaafd met heilzaam water uit de rots:
en gij hebt Mij gelaafd met gal en azijn.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb om u de koningen der Kanaänieten geslagen:
en gij hebt Mij met een rietstok op het hoofd geslagen.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb u een koninklijke scepter gegeven:
en gij hebt mijn hoofd met doornen gekroond.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Ik heb u verheven met grote kracht:
en gij hebt Mij gehangen aan het Kruishout.
Mijn volk, wat heb Ik u gedaan of waarmee heb Ik u bedroefd?
Antwoord Mij.

Beklag van God - een protestantse versie

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik heb jou bevrijd uit harde handen
en je gered uit de macht van tirannen.
Maar jij bent zelf onderdrukker geworden
en maakt de minste der mensen tot slaven.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik ben met jou mee door de tijden gegaan
en wees je de weg van het recht.
Maar jij bent voor de verleiding bezwaken
en koos voor het recht van de sterkste.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik heb jou als mijn wijngaard verzorgd,
wat had ik nog meer moeten doen?
Maar wrang zijn de vruchten geworden,
zuur is de wijn van het verstoorde feest.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik heb de demonen verdreven en gaf
deze wereld in vrijheid aan jou.
Maar jij hebt hele volkeren gegeseld,
offerde hen aan de geest van het gewin.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik schiep oceanen en vijf continenten
om bruggen van vrede te bouwen.
Maar jij hebt de aarde grondig verdeeld
in mijn en dijn, in meer en minder.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik vertrouwde jou de luchten toe,
kolommen van wolken en licht.
Maar jij hebt de lucht onveilig gemaakt
en jij verzon een dodelijk licht.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik strooide het koren over de velden
en maakte de bodem vruchtbaar voor velen.
Maar jij hebt het voedsel in wapens verkeerd
en weigert het brood te breken en te delen.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik schonk jou het water, opende bronnen
en stromen van water voor al wat beweegt.
Maar jij hebt de zeeën bezoedeld
en rivieren vervuild tot riolen.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik heb wie jou kwelden geslagen,
gehoord je geroep en gezien je ellende.
Maar jij hebt je ogen en oren gesloten
voor allen die zwerven en zoeken naar rust.

Mijn volk wat heb ik jou gedaan
en waarmee heb ik je zo vermoeid?
Ik heb jou geroepen, benoemd tot gemeente
van het weerloze lam onder de mensen.
Maar jij, jij hebt in mijn Naam
het buskruit uitgevonden en erger.
Waarom heb jij Christus opnieuw gekruisigd?

Mijn volk, antwoord Mij!